

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

ЛИСЕВИЧ НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

УДК 338.28

УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС – ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА
НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЙ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Автореферат

дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Миколаїв – 2019

Магістерська робота є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки підприємства Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Керівник роботи:

Кандидат економічних наук, доцент

Міцкевич Неоніла Василівна

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Рецензент:

Кандидат економічних наук, доцент

Верланов Олександр Юрійович

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Захист відбудеться 20 лютого 2019 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 10-314.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Передові компанії світу вбачають у впровадженні цифрових технологій один з головних чинників інноваційного розвитку та зміцнення конкурентних переваг. Така готовність використовувати цифрові технології на підприємствах зумовлює необхідність дослідження тенденції розвитку даних технологій та процесу трансформації традиційного на цифрове підприємство. Однак на сьогоднішній день залишається не вивченим ряд питань, які стосуються цифрової економіки, зокрема сутність цифровізації, характеристика цифрового підприємства, його економічна роль в глобальному світі, особливості впровадження цифрових технологій. Отже, вивчення різних аспектів цифрової економіки та трансформаційних процесів підприємств, що впроваджують цифрові технології, є актуальним науково-практичним завданням.

Розвиток цифрових технологій та їх вплив на бізнес-процеси підприємств розглядають у своїх працях чимало науковців та практиків. Зокрема, серед учених виділяються такі вчені як: О.Ю. Гусєва [8], В.Г. Буданов [1], В. Гвоздєв [5], А.В. Кешелава [1], Н.М. Краус [3,4], А.О. Наторіна [7]. Дослідження зазначених авторів підтверджують та стрімкість трансформаційних процесів, які відбуваються в глобальному світі, обумовлює динамічний розвиток цифрової економіки та необхідність впровадження цифрових технологій в бізнес-процеси підприємств. Водночас недостатньо розробленими залишаються механізми впровадження цифрових технологій в бізнес-процеси підприємства, особливості управління та характеристика цифрового підприємства.

Необхідність ефективного розвитку цифрових підприємств та науково-практична значимість управління бізнес-процесами підприємства на основі

технологій цифровізації обумовили вибір теми, її мету та основні завдання дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є узагальнення теоретико-методологічних засад та розробка практичних рекомендацій щодо управління бізнес-процесами підприємства на основі технологій цифровізації.

Для досягнення поставленої мети в роботі сформульовано і вирішено наступні завдання:

- узагальнити теоретико-методологічні засади застосування цифрових технологій на підприємствах;
- визначити основні напрями розвитку підприємств в умовах цифрової економіки;
- дослідити ефективність прийняття управлінських рішень на цифровому підприємстві;
- проаналізувати вплив цифрових технологій на систему управління бізнес-процесами на підприємстві;
- розробити механізм управління бізнес-процесами цифрового підприємства.

Об'єктом дослідження роботи є процеси підприємства на основі технологій цифровізації.

Предметом дослідження роботи виступають теоретико-методологічні та практичні засади процесами підприємства на основі технологій цифровізації.

Методи дослідження. Методологічною основою є сукупність принципів, способів, загальних методів і прийомів, що використовуються в процесі наукового дослідження. Теоретичною основою роботи стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців з проблеми ефективного управління цифровим підприємством та його бізнес-процесами за умов впровадження цифрових технологій.

Правове поле дослідження склали чинні законодавчі та нормативні акти, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання в Україні. Інформаційною базою магістерської роботи слугує офіційні статистичні матеріали, дані звітностей

досліджуваних підприємств, розрахунки та статистичні дані міжнародних організацій.

У процесі роботи використано науковий аналіз (при вивченні сутності цифровізації, цифрового підприємства та digital-технологій), методи аналізу та синтезу (для аналізу та оцінки управління бізнес-процесами підприємства та порівняння особливостей функціонування традиційного та цифрового підприємств), системного аналізу, індукції та дедукції (для визначення напрямів управління бізнес-процесами транспортних підприємств на основі технологій цифровізації), методи статистичного прогнозування та ситуаційного моделювання (для прогнозування ефективності впровадження цифрових технологій на ПАТ “Укрзалізниця” та інших транспортних компаній) та економіко-статистичні методи, порівняння та групування даних, якісний та кількісний аналіз, графічний і табличний методи (для ілюстрованого подання результатів дослідження).

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна отриманих магістрантом результатів полягає у визначенні напрямів удосконалення управління бізнес-процесами підприємства на основі технологій цифровізації.

Основні наукові результати полягають в наступному:

- надано визначення сутності цифрового підприємства та визначено його характерні особливості;
- удосконалено механізм управління бізнес-процесами в умовах цифрової трансформації підприємства та побудовано модель організації бізнес-моделі цифрового транспортного підприємства;
- розроблено ряд заходів щодо адаптацій підприємства до впровадження digital-технологій в основні виробничі та організаційні процеси підприємства.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення полягає у розробці рекомендацій щодо управління бізнес-процесами підприємства на основі технологій цифровізації. Практичне значення мають такі розробки, як: дослідження ефективності впровадження цифрових технологій в діяльність

підприємства, формування механізму управління цифровим підприємством в умовах бізнес трансформації, методи адаптації управління підприємством в умовах інноваційного розвитку, пропозиції щодо удосконалення економічної безпеки цифрового підприємства.

Особистий внесок здобувача. Результати дослідження містять рекомендації щодо управління бізнес-процесами підприємства на основі технологій цифровізації і представлені в списку публікацій.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідались у Чорноморському національному університеті ім. Петра Могили на Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2017: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспект» та Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспект».

Публікації. За результатами дослідження автором опубліковано 2 наукові праці у фахових виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 0,3 д.а.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, містить 11 таблиць, та 10 рисунків. Список використаних джерел складає 73 найменування. Загальний обсяг магістерської роботи викладено на 112 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* розкриваються сутність та стан наукової проблеми, її значимість, обґрунтовано необхідність проведення наукового дослідження, його актуальність, сформульовано мету і задачі дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У *першому розділі* - “Теоретико-методичні засади застосування технологій цифровізації для управління бізнес-процесами підприємства” визначається сутність цифровізації та основні аспекти розвитку цифрової економіки в Україні, надається характеристика цифрового підприємства та його особливості, а також досліджуються механізми управління бізнес-процесами підприємства в умовах цифрової трансформації.

Цифрові технології стають рушійною силою соціально-економічного розвитку багатьох держав світу та визначають основу сталого розвитку в майбутньому, що вимагає адаптації бізнес-процесів до сучасних інноваційних змін та управління підприємством в умовах цифрової трансформації.

У *другому розділі* - “Аналіз формування бізнес-процесів підприємства в умовах трансформації” здійснено аналіз тенденцій та особливостей впровадження цифрових технологій на підприємствах, проведено аналіз впливу цифрових технологій на систему управління бізнес-процесами на підприємствах транспортної галузі, зокрема ПАТ “Укрзалізниця” та компанії John Deere. В даному розділі досліджено методи організації бізнес-процесів підприємства в умовах digital-трансформації.

Основною міжнародною тенденцією є впровадження діджиталізації в підприємництво наразі досягає масштабного розміру, що впливає на найбільші світові компанії, котрі будують свої бізнес-процеси на основі цифрових технологій. Транспортні компанії України трансформують свою діяльність з метою використання цифрової моделі підприємництва, що несе потенціал

зменшення витрат часу, простоту обробки даних, доступність, безконтактні оплати, перехід до високотехнологічних виробництв. Частка цифрової економіки ВВП щорічно зростає в розвинених країнах світу, в тому числі США, Китай, країни ЄС. Світовий індекс DESI (індекс цифрової економіки та суспільства) свідчить про підвищення людського капіталу в цифровій економіці та інтеграцію цифрових технологій в економічну діяльність.

Аналіз впливу цифрових технологій свідчить про підвищення конкурентоспроможності підприємств та впливає на вибір оптимального управлінського рішення шляхом організації великих даних в єдину систему, організації ефективних бізнес-процесів з метою підвищення продуктивності основної діяльності. Після діагностики впровадження цифрових технологій було розраховано показник ROI та визначено ефективність використання інноваційних технологій у транспортній галузі.

Аналіз ризиків цифрового підприємства свідчить про необхідність підвищення кібербезпеки інформаційних баз даних та зміцнення безпеки управлінських даних. Цифрові технології вносять зміни в менеджмент транспортних компаній та безпосередньо у виробничий процес, що дозволяє оптимізувати обробку інформаційних даних.

У третьому розділі - “Напрями удосконалення системи управління бізнес-процесами цифрового підприємства” запропоновано шляхи адаптації підприємства до впровадження digital-технологій з метою доходності.

Розроблено схему проектування моделей підприємств та програми трансформації цифрових організацій, їх перспективи розвитку в умовах інноваційної трансформації та визначено напрями удосконалення економічної безпеки цифрового підприємства.

Визначено, що українська ІТ-галузь має досвід зі створення програмних рішень світового класу із застосуванням таких технологічних концепцій як IoT, BigData, Cloud Computing, Blockchain, Artificial Intellect та ін.

Найбільш досконалих компетенцій набуто у фінансовій сфері (банківська діяльність), сфері охорони здоров'я, телекомунікаційній сфері, медіа, е-комерції та рітейл, автомобільній індустрії, виробничих індустріях, агросекторі. Отже, трансфер технологій, іновацій, та головне – навичок та компетенцій до української економіки, промисловості, суспільної сфери з боку експортної ІТ-галузі - може бути надзвичайно вдалим кроком для побудови в Україні потужної «цифрової» економіки.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі розроблено науково-методичні засади впровадження цифрових технологій на транспортних підприємствах. Основні висновки та результати, одержані в ході дослідження, зводяться до таких положень.

1. Для України розвиток процесів цифровізації має важливе значення та набуває стрімкого розвитку, оскільки надає реальні перспективи для модернізації економіки, покращення її виробничо-технологічної структури, забезпечення участі у новій глобальній економіці та подолання на цій основі сучасного кризового стану. Аналіз нормативно-правового забезпечення та проектів цифровізації, що у теперішній час реалізуються в Україні, свідчить про необхідність активізації зусиль бізнесу, держави та суспільства у поширенні цифрових технологій та прискоренні формування цифрової економіки.

2. Відповідно до індексу мережевої готовності Україна наразі знаходиться на шляху цифрової трансформації як в бізнесі, так і в соціальному середовищі. Готовність України до впровадження цифрових технологій на державному та підприємницькому рівні, грамотність населення та інноваційні вдосконалення свідчать про значний потенціал розвитку на основі цифровізації, що сприяє економічному зростанню та зміцненню конкурентних позицій.

3. Цифрові перетворення на підприємстві є складним процесом, який охоплює всіх працівників з різних ланок менеджменту та підпорядкування. З метою формування ефективної системи управління бізнес-процесами підприємства пропонується вести моніторинг характеристик кожного етапу бізнес-процесу, своєчасно визначати найбільш раціональні рішення і вносити необхідні зміни. Для того щоб врахувати всі фактори впливу та можливі зміни, слід проводити дослідження на підставі використання системно-процесного підходу, з метою цього слід врахувати складну структуру бізнес-процесів підприємства.

4. Вимірюваність цифровізації відбувається на основі показника ROI на підприємстві ПАТ “Укрзалізниця”, що дозволив прослідкувати динаміку впровадження цифрових технологій та їх ефективність за останні 5 років.

5. Цифрова трансформація бізнес-процесів транспортних підприємств передбачає впровадження нових методів організації виробничих процесів, зміну базування менеджерських рішень на основі нових інформаційних даних, використання нової документації та зміна комунікаційних процесів з клієнтами на рівні дистанційного доступу завдяки цифрових гаджетів.

6. В дипломній роботі сформовано пріоритетні напрями розвитку цифрової підприємницької діяльності, що передбачають такі кроки: підвищення операційної ефективності, проектування моделей підприємств та програми трансформації, трансформація процесу стратегічного управління витратами, формування стратегії розміщення ресурсів, трансформація бізнес-процесів формування доходу, впровадження ефективної системи управління інноваціями.

7. В роботі розроблено перспективи розвитку українських транспортних компаній, що передбачає «оцифрування» системи взаємодії з клієнтами, тобто формування адаптивних моделей роботи компанії на базі вивчення поведінки споживачів відповідно до зібраних даних, нові концепції збору, обробки та інтерпретації обробки ризиків з використанням технологій IoT та штучного інтелекту, а також розробка принципово нових алгоритмів, які потребують проведення наукових досліджень та створення складних технологічних концепцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Лисевич Н.С. Тенденції та особливості впровадження цифрових технологій на підприємствах // Наукові праці студентів. Науковий журнал ЧНУ ім. Петра Могили. Серія «Економіка». – Миколаїв: 2018 (здано до друку)

Матеріали наукових конференцій:

Участь у XXI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». Миколаїв: 12-17 листопада 2018 р.
з друком тез:

Міцкевич Н.В., Лисевич Н.С. Особливості впровадження цифрових технологій на сучасних підприємствах // XXI Всеукраїнська науково-методична конференція «Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». – Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв: 2018 р. – Тези. - С. 39-41.

АНОТАЦІЯ

Лисевич Н.С. Управління бізнес – процесами підприємства на основі технологій цифровізації. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 2019.

Узагальнено теоретико-методологічні засади щодо управління бізнес – процесами підприємства на основі технологій цифровізації. Визначено основні напрями розвитку підприємств в умовах цифрової економіки. Досліджено ефективність прийняття управлінських рішень на цифровому підприємстві. Проаналізувано вплив цифрових технологій на систему управління бізнес-

процесами на підприємстві. Розробити механізм управління бізнес-процесами цифрового підприємства

Ключові поняття: цифрова економіка, цифрові технології, управління бізнес-процесами на підприємстві.

SUMMARY

Lisevich N.S. Management of business processes of the enterprise on the basis of digitalization technologies. - Manuscript.

Research on obtaining an educational qualification level of a master's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock-taking activity", 2019.

The theoretical and methodological principles for managing business processes of the enterprise on the basis of digitalization technologies are generalized. The basic directions of development of the enterprises in the conditions of a digital economy are determined. The effectiveness of making managerial decisions at a digital enterprise is explored. The influence of digital technologies on the business process management system at the enterprise is analyzed. Develop a mechanism for managing the business processes of a digital enterprise

Key concepts: digital economy, digital technology, business process management at the enterprise.